

การพัฒนาการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิต
หลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา มหาวิทยาลัยพะเยา
The Development of Teacher Professional Training Experience Supervision of
Students in a Dual-Bachelor Degree Program, University of Phayao

ธิดาวลัย อุ่นทอง

Thidawan Unkong

วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

School of Education, University of Phayao

E-mail: Thidawan.unkong@gmail.com

Received June 26, 2023; **Revised** July 6, 2023; **Accepted** September 25, 2023

Abstract

The objectives of this study were: 1) to study background information and supervision guidelines from the group of informants who were involved in the professional experience training of teachers; 2) to create a model through focus group discussions with experts. 3) to operationalize the model by teacher mentors and lecturer supervisors 4) deployed a teaching practicum report and satisfaction questionnaire for research instruments. The results showed that: 1) The demographic data and supervision guidelines revealed that students graduated with a degree in their major and a degree in education. Also, the supervision deployed a major discipline lecturer and an education lecturer. The supervision guidelines adhere to the foundation of teacher profession principles, uphold democratic principles to ensure that students meet professional standards, and utilize all input factors from all relevant sectors for preparation and implementation processes to offer outcomes that meet the standards prescribed by the Teacher's Council. 2) The model consists of five components covering principles, objectives, input factors, processes, and outcomes. The model's appropriateness was rated at the highest level. 3) The operationalization of the model showed that student teachers demonstrated skills and competence in teaching and learning management in their major discipline, overall at a high level. Also, their teacher characteristics before and after the teaching practicum showed a significant difference in their confidence level. 01. 4) For the supervision model evaluation,

student teachers passed their teaching practicum evaluation at 98.97%. Also, teacher mentors and lecturer supervisors showed their satisfaction with the model, overall, at a high level.

Keywords: Student Teachers Teaching Practicum Supervision; Bachelor Dual Degree

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวทางการนิเทศ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้เกี่ยวข้องกับงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2) สร้างรูปแบบ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ 3) ทดลองใช้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ 4) ประเมินรูปแบบ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบรายงานผลการฝึกประสบการณ์และแบบประเมินความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานและแนวทางการนิเทศ เมื่อนิเทศจบจะได้รับปริญญาสาขาวิชาเอกและปริญญาการศึกษาบัณฑิต การนิเทศนิสิต 1 คน มีอาจารย์จากสาขาวิชาเอกและสาขาการศึกษาแนวทางการนิเทศ มีหลักการบนพื้นฐานของวิชาชีพครู ยึดหลักประชาธิปไตย เพื่อให้นิสิตได้มาตรฐานตามสภาวิชาชีพ มีปัจจัยนำเข้าจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีขั้นเตรียมการและการนำไปสู่การปฏิบัติ และมีผลลัพธ์ที่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ของคุรุสภา 2) รูปแบบมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) การทดลองใช้รูปแบบ นิสิตมีทักษะและสมรรถนะการปฏิบัติการสอน การจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเอกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และคุณลักษณะความเป็นครูก่อนและหลังการปฏิบัติการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) การประเมินรูปแบบ นิสิตผ่านการประเมิน 98.97% ความพึงพอใจของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ต่อการใช้รูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู; หลักสูตรครบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา

บทนำ

ครูเป็นวิชาชีพที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ที่มีผลโดยตรงต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม ด้านการอบรมสั่งสอนให้การศึกษาและประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงาม เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามวัย ทั้งพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ครูเป็นบุคคลต้นแบบที่ดีให้แก่เยาวชนวัยเรียนและสังคมเสมอมา ผู้ที่อยู่ในวิชาชีพนี้ต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง มีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติงานภายในขอบเขตของมาตรฐานวิชาชีพอย่างเคร่งครัด โดยมีคุรุสภาที่เป็นองค์กรวิชาชีพ ทำหน้าที่ในการรักษามาตรฐานของวิชาชีพ (Royal Gazette, 2003)

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการผลิตครู เพราะเป็นกระบวนการฝึกภาคปฏิบัติที่ช่วยเสริมสร้างนิสิตครูให้เป็นผู้ที่มีความรัก ความศรัทธาต่ออาชีพครู และมีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่พึงพอใจแก่ หน่วยงานผู้ใช้ครู กระบวนการภาคปฏิบัติต่างๆ ที่จะช่วยให้การผลิตครูที่มีคุณภาพที่พึงประสงค์ได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือ และความช่วยเหลือจากหน่วยงานผู้ใช้ครู เพราะหน่วยงานผู้ใช้ครูคือสถานที่ฝึกปฏิบัติเป็นแหล่งต้นแบบที่จะให้นิสิตครูได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง ควบคู่กับการเรียนรู้ภาคปฏิบัติจากมหาวิทยาลัยในทุกๆ ชั้นตอน (School of education, University of

Phayao, 2021) ครูประจำการในสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูปฏิบัติหน้าที่เป็นครูที่เลี้ยงให้แก่นิสิตครูชั้นปีสุดท้ายที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา โดยคาดหวังว่าครูที่เลี้ยงจะเป็นแบบอย่าง (Role Model) ให้กับครูรุ่นน้อง ซึ่งจะเป็นกระบวนการเรียนรู้จรรยาบรรณวิชาชีพภาคปฏิบัติในการในสนามของวิชาชีพอย่างแท้จริง มิใช่การบอกความรู้หรือการท่องจำจรรยาบรรณวิชาชีพ ครูสภาคาดหวังในการฝังแนวปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูลึกถึงจิตวิญญาณของบุคคลที่เป็นครูและกำลังจะเป็นครูในอนาคต (Teachers Council of Thailand, 2020)

วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ได้พัฒนาหลักสูตรการผลิตครูรูปแบบใหม่ เป็นการสร้างนวัตกรรม การผลิตครูตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการจัดการ ศึกษาหลักสูตรควบคุมระดับปริญญาตรี 2 ปีริญญา โดยมหาวิทยาลัยพะเยามีนโยบายให้ใช้การบริหารจัดการหลักสูตรการผลิตครูที่มี หน่วยงานระดับคณะ รับผิดชอบการผลิตครูร่วมกัน โดยมีวิทยาลัยการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการบริหารจัดการหลักสูตรการผลิตครู ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมความเป็นครู และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งกระบวนการทั้งหมด จะส่งผลต่อคุณภาพของบัณฑิตครู ซึ่งในการออกแบบหลักสูตรตามประกาศกระทรวง ศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษา หลักสูตรควบคุมระดับปริญญาตรี 2 ปีริญญา เป็นผลดีต่อนิสิตที่ได้รับ ความรู้ครบถ้วนตามหลักสูตรในสาขาวิชาเอกของแต่ละปริญญา และได้รับความรู้และการพัฒนาศาสตร์วิชาชีพครู ตามประกาศคุรุสภา เรื่อง การรับรองปริญญาและ ประกาศนียบัตรทางการศึกษา เพื่อการประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2557 ทำให้เป็น “บัณฑิตครูที่มีความเข้มแข็งด้านวิชาการ และเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ” มีโอกาสเข้าสู่แหล่งงานได้ ตามความต้องการทั้ง 2 ปีริญญา ส่วนการจัดการเรียนการสอนรายวิชาในหลักสูตรมีการแบ่งความรับผิดชอบตาม ความเหมาะสมของแต่ละศาสตร์ โดย มหาวิทยาลัยพะเยารับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไป คณะร่วมผลิตหลักสูตรควบคุมระดับปริญญาตรี 2 ปีปริญญารับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนวิชาเอก และวิทยาลัย การศึกษารับผิดชอบการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพครู และการจัดประสบการณ์วิชาชีพ กิจกรรมเสริมความเป็นครู ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนรายวิชาตามหลักสูตรจึงมีปัญหาไม่มากนัก เนื่องจากได้มีการกำหนดความรับผิดชอบ การสอนในรายวิชาต่างๆ ชัดเจน ปัญหาสำคัญคือการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่อาจารย์นิเทศก์ ทั้งสองคณะจะต้องร่วมกันรับผิดชอบทั้งการนิเทศความเป็นครู การปฏิบัติการสอน และการสอนวิชาเอก (University of Phayao, 2018)

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญที่นิสิตครูจะได้เรียนรู้และพัฒนาการเรียน การสอน และงานในหน้าที่ครูอย่างเข้มข้นและเป็นรูปธรรมเป็นโอกาสที่จะได้นำความรู้และทฤษฎี ไปประยุกต์ใช้ และ สร้างองค์ความรู้ทางการศึกษาเพื่อสร้างสรรค์และแก้ปัญหาในกระบวนการทำงาน โดยมีครูที่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษา เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ และความช่วยเหลือ การนิเทศฝึกงานเป็นกระบวนการควบคู่กับ การฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ซึ่งการนิเทศที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นแบบดั้งเดิม (Traditional Supervision) มีลักษณะเป็นแบบเผชิญหน้า (Face to Face Supervision) ซึ่งมีส่วนดีในเรื่องการได้พบกันระหว่างผู้นิเทศและผู้ถูก นิเทศได้ร่วมกันแก้ปัญหาตลอดจนซักถามและปฏิสัมพันธ์กันในระดับสูง ส่วนการนิเทศอีกแบบหนึ่งเป็นการนิเทศแบบ ออนไลน์ซึ่งเป็นการใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในการนิเทศ โดยใช้ประโยชน์อิเล็กทรอนิกส์การใช้ห้องสนทนา (Stoke, 2008; Stofle & Hamilton, 1998) นอกจากนี้ยังนำกระดานสนทนา (Web board) ช่วยในการให้มีการอภิปราย แสดงความเห็นอย่างอิสระ และสามารถให้เนื้อหาความรู้ต่างๆ เพิ่มเติมแก่ผู้ถูกนิเทศ ข้อดีของการนิเทศแบบนี้คือช่วย แก้ปัญหาผู้นิเทศและผู้ถูกนิเทศซึ่งอยู่ห่างกัน อีกทั้งเป็นการประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางมานิเทศใน กรณีอยู่ห่างกัน ตลอดจนเป็นการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมเข้ามาใช้ในงานและพัฒนางาน (Nopparak, 2019)

นอกจากนี้ในช่วงการระบาดของโรค COVID-19 การนิเทศออนไลน์ยังเหมาะสมที่ช่วยลดการสัมผัส ลดการแพร่เชื้อโรคได้อีกทางหนึ่งด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปรินญาตรี 2 ปรินญา มหาวิทยาลัพะเยา เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาการบริหารจัดการการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หลักสูตรควบระดับปรินญาตรี 2 ปรินญาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อคุณภาพบัณฑิตครูต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวทางการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตปรินญาตรีหลักสูตรควบ 2 ปรินญา มหาวิทยาลัพะเยา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตปรินญาตรีหลักสูตรควบ 2 ปรินญา มหาวิทยาลัพะเยา
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตปรินญาตรีหลักสูตรควบ 2 ปรินญา มหาวิทยาลัพะเยา
4. เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตปรินญาตรีหลักสูตรควบ 2 ปรินญา มหาวิทยาลัพะเยา

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การจัดการศึกษาหลักสูตรระดับปรินญาตรีหลักสูตรควบ 2 ปรินญา มหาวิทยาลัพะเยา การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล นิสิตที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปีการศึกษา 2564 จำนวน 484 คน ผู้เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 7 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ 11 คน อาจารย์นิเทศก์ 18 คน และครูพี่เลี้ยง 116 คน (School of education, University of Phayao, 2021)

ขอบเขตด้านพื้นที่ โรงเรียนในเขตจังหวัดเชียงรย พะเยา แพร่ และ น่าน

ขอบเขตด้านเวลา เดือนพฤษภาคม 2564 – มีนาคม 2565

ทบทวนวรรณกรรม

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปรินญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) (Royal Gazette, 2009) ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 กำหนดให้จัดทำมาตรฐานคุณวุฒิสาษาหรือสาขาวิชาเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษานำไปจัดทำหลักสูตรหรือปรับปรุงหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน เพื่อให้คุณภาพของบัณฑิตในสาขาหรือสาขาวิชาของแต่ละระดับคุณวุฒิมีมาตรฐานใกล้เคียงกัน จึงจำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานคุณวุฒิระดับปรินญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) ให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิดังกล่าวโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อ 1 การจัดการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) ต้องมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่า "มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี)"

ข้อ 2 การจัดทำหลักสูตรหรือปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) ต้องมุ่งให้เกิดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิต โดยมีหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และองค์ประกอบอื่นๆ ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) ที่แนบท้ายประกาศนี้

ข้อ 3 สถาบันอุดมศึกษาใดจัดการศึกษาในหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์หรือสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) อยู่ในวันที่ประกาศฉบับนี้ใช้บังคับ ต้องปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ ภายในปีการศึกษา 2555

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาหลักสูตรควบระดับปริญญาตรี

2 ปริญญา เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาหลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ในสถาบันอุดมศึกษาไทย พ.ศ. 2552 (Royal Gazette, 2019) กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาหลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ในสถาบันอุดมศึกษาไทย เพื่อส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างหลากหลาย ทันสมัย มีมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการด้านวิชาการ และวิชาชีพ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ศึกษาใน 2 หลักสูตรที่แตกต่างกัน แต่มีสวนสนับสนุนซึ่งกันและกัน ในระยะเวลาเดียวกันได้ ซึ่งอาจใช้เวลาศึกษาสั้นลงและประหยัดค่าใช้จ่ายในการศึกษา ทำให้ผู้ศึกษามีความเชี่ยวชาญในศาสตร์ทั้ง 2 ศาสตร์ และสามารถเชื่อมโยงศาสตร์เหล่านั้นได้อย่างบูรณาการ เพื่อประโยชน์ในการรักษามาตรฐานการศึกษาระดับปริญญาตรี และเพื่อให้การบริหารงานด้านวิชาการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ 5 ด้านดังนี้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ โดยมีองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง คือ ครุสภา

การนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยหลักการดังนี้

1. หลักการมีส่วนร่วม Briggs and Justman (1952) ให้ทัศนะว่า การนิเทศการศึกษาควรจะต้องอาศัยความร่วมมือของวิทยากรหลายคนมากกว่าที่จะแบ่งผู้นิเทศออกเป็นรายบุคคล และ Cohen and Uphoff (1981) กล่าวว่ากระบวนการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาสาเหตุและความต้องการ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

2. หลักประชาธิปไตย Burton and Brueckner (1955) กล่าวถึง การนิเทศโดยหลักประชาธิปไตย เคารพความแตกต่างของบุคคล เน้นความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงาน คำนึงถึงสัมพันธภาพระหว่างการทำงานร่วมกันเป็นคณะเพื่อปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมุ่งประโยชน์สูงสุดคือคุณภาพผู้เรียนด้วยการประเมินตนเอง โดยครูและผู้นิเทศก์ ร่วมกันประเมินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพร้อมทั้งแนวทางแก้ไขปัญหาลงมือทำต่อเนื่อง และ Arjinsamachan (2007) ให้ทัศนะว่า การนิเทศแบบประชาธิปไตยประกอบด้วย กระบวนการทั้งหมดที่ใช้ทรัพยากรมนุษย์ที่เหมาะสม และทรัพยากรวัตถุที่มีอยู่ เพื่อให้เป้าหมายของหน่วยงานสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศการศึกษาจะมีลักษณะยืดหยุ่น ดังนั้น จึงสามารถปรับการนิเทศการศึกษาให้สนองต่อความต้องการของ

สถานการณ์หนึ่งได้ การเข้าร่วมอย่างมีความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่ช้าแต่ในระยะยาว การกระตุ้นที่เต็มไปด้วยความคิดสร้างสรรค์จะประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ในแนวทางแห่งชีวิตตามระบอบประชาธิปไตย

3. หลักความก้าวหน้าเติบโต Arjinsamachan (2007) กล่าวถึง การนิเทศการศึกษาควรส่งเสริมความเจริญก้าวหน้า การนิเทศการศึกษาจะต้องลงไปที่การส่งเสริมความเจริญของงานของนักเรียนและครู การนิเทศการศึกษาสมัยใหม่ "ต้องเข้าถึงการเรียนการสอนในชั้นเรียนการนิเทศการศึกษาไม่ใช่วิธีการพยากรณ์เหตุการณ์ในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว แต่มันเป็นงานที่กว้างขวางมากกว่าการเรียนการสอนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว" นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมภาวะผู้นำที่จะก่อให้เกิดการต่อเนื่องเกี่ยวกับแผนนโยบายและกระบวนการทางการศึกษา ตลอดจนการปฏิบัติงานที่ราบรื่นอันจะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย การนิเทศการศึกษาจึงช่วยพัฒนาการเรียนการสอน โดยการก่อให้เกิดความเหมาะสมของบรรยากาศทางกายภาพทางสังคมและทางจิตวิทยา ผู้นิเทศควรประสานและผสมผสานทรัพยากรวัสดุและความพยายามต่าง ๆ เข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังควรพัฒนาสภาพที่ก่อให้เกิดความมั่นคงอันจะนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์และความพึงพอใจคือความสำเร็จ และ Thammawithikul (2009) กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาเป็นนโยบายของรัฐบาลจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิรูปการศึกษาให้ได้มาตรฐาน โดยเฉพาะการทำงานของครูในสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษาและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นการพัฒนาครูให้ทันสมัย การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยได้รับอนุมัติจากวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา (School of education, University of Phayao, 2021) ดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวทางการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตปริญญาตรีหลักสูตรควบ 2 ปริญญา มหาวิทยาลัยพะเยา

1. การวิเคราะห์เอกสารและสังเคราะห์กระบวนการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันการผลิตครูของไทยและต่างประเทศ ลักษณะการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันผลิตครูทั้งในและต่างประเทศ ประกาศศุภษาเรื่องการรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ พ.ศ. 2557 ประกาศมหาวิทยาลัยพะเยา เรื่อง แนวปฏิบัติการจัดการศึกษาหลักสูตรระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา พ.ศ.2561 และ พ.ศ.2564

2. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและแนวทางการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยพะเยาระดับปริญญาตรีที่เข้าศึกษาปีการศึกษา 2560 และฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในปีการศึกษา 2564 จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 7 คน เพื่อเป็นข้อมูลในการยกร่างรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามหลักสูตรการศึกษาบัณฑิต

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตปริญญาตรีหลักสูตรควบ 2 ปริญญา มหาวิทยาลัยพะเยา

1. ผู้วิจัยนำผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบการนิเทศ องค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ปัจจัยนำเข้า 4) กระบวนการ และ 5) ผลลัพธ์

2. ผู้วิจัยตรวจสอบร่างรูปแบบ โดยการจัดสนทนากลุ่มเพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วม จำนวน 11 คน ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศก์ จำนวน 3 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูพี่เลี้ยง จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทางการศึกษา จำนวน 2 คน

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย ครูพี่เลี้ยงจำนวน 116 คน และอาจารย์นิเทศก์ จำนวน 18 คน รวม 134 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ 1) แบบประเมินทักษะและสมรรถนะการปฏิบัติการสอนของนิสิต 2) แบบประเมินการจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเอก 3) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นครู การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งเครื่องมือให้ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ประเมินนิสิต การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ในการประเมินรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แหล่งข้อมูล ได้แก่ รายงานผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยงจำนวน 116 คน และอาจารย์นิเทศก์ จำนวน 18 คน รวม 134 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบรายงานผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ 2) แบบสอบถามความพึงพอใจของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ต่อการใช้รูปแบบ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการนิเทศ

1.1 ข้อมูลพื้นฐานหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต เป็นหลักสูตรการผลิตครูควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ระหว่างหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา 10 สาขาวิชา ดังนี้ ร่วมผลิตกับหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต ได้แก่ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ เคมี ชีววิทยา ฟิสิกส์ พลศึกษา ร่วมผลิตกับหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาจีน ร่วมผลิตกับหลักสูตรรัฐศาสตรและสังคมศาสตร์ ในสาขาวิชา สังคมศึกษา และร่วมผลิตกับหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต ในสาขาวิชาดนตรีนาฏศิลป์

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในปีการศึกษา 2564

1.2.1 จำนวนนิสิตหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา ที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 484 คน

1.2.2 จำนวนโรงเรียนและจังหวัดที่ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 267 โรงเรียน 43 จังหวัดทั่วประเทศไทย

1.2.3 จำนวนอาจารย์นิเทศก์ สัดส่วนอาจารย์: นิสิต ไม่เกิน 1:10 อาจารย์นิเทศก์ สัดส่วนอาจารย์นิเทศก์: นิสิต เท่ากับ 1: 5.38

1.3. ผลการสัมภาษณ์แนวทางการนิเทศ อาจารย์นิเทศก์ใช้วิธีการนิเทศแบบเผชิญหน้า (Face to Face) และนิเทศโดยการเชื่อมต่อผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Online) องค์ประกอบของรูปแบบมีหลักการพื้นฐานของ

วิชาชีพครู ยึดหลักประชาธิปไตย หลักความก้าวหน้าเติบโต ทุกภาคส่วนร่วมกันพัฒนานิสิตให้มีมาตรฐานตามเกณฑ์
คุรุสภา มีปัจจัยในการนิเทศที่เพียงพอ มีกระบวนการดำเนินงานที่ชัดเจน

2. ผลการสร้างรูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตปริญญาตรีหลักสูตรคห
2 ปริญญาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มี 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ปัจจัยนำเข้า 4) กระบวนการ
และ 5) ผลลัพธ์ ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการนิเทศโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ

Table 1 Result of the evaluation of suitability of the model.

ด้าน	รายการ	Mean	S.D.	ระดับความเหมาะสมของรูปแบบ
1.	หลักการ (Principle)	4.64	0.50	มากที่สุด
2.	วัตถุประสงค์ (Objective)	4.91	0.30	มากที่สุด
3.	ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	4.73	0.47	มากที่สุด
4.	กระบวนการ (Process)	4.73	0.47	มากที่สุด
5.	ผลลัพธ์ (Result)	4.91	0.30	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		4.78	0.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด
($M = 4.78$, $SD = 0.41$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านวัตถุประสงค์
และด้านผลลัพธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกระบวนการ ส่วนด้านหลักการมีค่าเฉลี่ย
ต่ำสุด

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศ

3.1 ผลการประเมินทักษะและสมรรถนะการปฏิบัติการสอนของนิสิตในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ใน
ระดับมาก ($M = 4.34$, $SD = 0.78$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นิสิตสามารถใช้เทคโนโลยี
ดิจิทัลเพื่อการศึกษา ($M = 4.59$, $SD = 0.66$) รองลงมาคือ สามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ ($M = 4.51$,
 $SD = 0.65$) และ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($M = 4.49$, $SD = 0.69$) ตามลำดับ ส่วนข้อ
ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ($M = 3.79$, $SD = 1.02$)

3.2 ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเอกในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
($M=4.42$, $SD=0.68$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นิสิตจัดเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้
ล่วงหน้า ($M=4.55$, $SD=0.60$) รองลงมาคือ การใช้สื่อการเรียนการสอนคล่องแคล่ว ($M = 4.54$, $SD = 0.63$) และ ครู
ส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด อินเทอร์เน็ตหรือแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ($M = 4.52$, $SD = 0.57$)
ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูใช้วิธีการสอนและใช้สื่ออย่างหลากหลาย ($M = 4.22$, $SD = 0.76$)

3.3 ผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นครู

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นครู

Table 2 Result of the evaluation of characteristics of the student teacher.

ผลการประเมิน	n	mean	SD	t	df	Sig
ก่อน	134	3.73	0.84	1.98	133	0.00**
หลัง	134	4.47	0.68			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นครู ก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติการสอน พบว่า ก่อนปฏิบัติการสอน มีค่าเฉลี่ย 3.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84 หลังปฏิบัติการสอน มีค่าเฉลี่ย 4.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68 เมื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย พบว่า หลังปฏิบัติการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนปฏิบัติการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการประเมินรูปแบบ

ตารางที่ 3 รายงานผลการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

Table 3 Teacher Professional Training Experience Assessment Report.

ระดับผลการประเมิน	จำนวนนิสิต	ร้อยละ	หมายเหตุ
S (Satisfactory)	479	98.97	
U (Unsatisfactory)	1	0.21	มีปัญหาส่วนตัว
W (Withdrawn)	4	0.83	ลาออกขอรับปริญญาเดียว

ที่มา: งานฝึกประสบการณ์วิชาชีพการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา (2564) (Education Professional Training Experience, School of Education, University of Phayao, 2021)

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นิสิตได้ระดับพึงพอใจ (S:Satisfactory) ร้อยละ 98.97 ระดับไม่พึงพอใจ (U:Unsatisfactory) ร้อยละ 0.21 และขอถอนการลงทะเบียนเรียน (W: (Withdrawn) ร้อยละ 0.83

ตารางที่ 4 ผลการสอบถามความพึงพอใจของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

Table 4 Results of questionnaires on the satisfaction of Teachers mentors and supervisors of professional experience training.

(n=134)

ด้าน	รายการ	Mean	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1.	หลักการ (Principle)	4.57	0.56	มากที่สุด
2.	วัตถุประสงค์ (Objective)	4.58	0.59	มากที่สุด
3.	ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	4.35	0.82	มาก
4.	กระบวนการ (Process)	4.39	0.75	มาก
5.	ผลลัพธ์ (Result)	4.37	0.76	มาก
	ค่าเฉลี่ยรวม	4.45	0.70	มาก

จากตารางที่ 4 ผลการสอบถามความพึงพอใจของครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($M = 4.45$, $SD = 0.70$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านวัตถุประสงค์ และด้านหลักการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านกระบวนการ, ด้านผลลัพธ์, และด้านปัจจัยนำเข้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผู้วิจัยนำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตปริญญาตรีหลักสูตรครบ 2 ปริญญา มหาวิทยาลัยพะเยา มี 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ปัจจัยนำเข้า 4) กระบวนการ และ 5) ผลลัพธ์ ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.78$, $SD=0.39$) ทั้งนี้เนื่องมาจากการพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและแนวทางการนิเทศจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ทั้งข้อมูลจากเอกสาร คู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตลอดจนการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แล้วนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกรอกรูปแบบและตรวจพิจารณาความเหมาะสมโดยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิตามกระบวนการพัฒนารูปแบบ ทำการปรับแก้ไขและนำไปทดลองใช้ ซึ่งสอดคล้องกับการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของ Pajak (1990) สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาได้คำนึงถึงองค์ประกอบด้านความรู้ เจตคติและทักษะเกี่ยวกับการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Laoriendee (2010) ที่กล่าวว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายได้ชัดเจนเท่าใดยิ่งทำให้การมองเห็นแนวทางปฏิบัติและเป้าหมายได้ชัดเจนขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะการนิเทศการสอนซึ่งเป็นงานที่ปฏิบัติกับครูเพื่อส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน นอกจากนี้การพัฒนารูปแบบนี้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของคุรุสภา (Teachers Council of Thailand, 2020) ที่กล่าวว่า ครูประจำการในสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูปฏิบัติหน้าที่เป็นครูพี่เลี้ยงให้แก่ นิสิตครูชั้นปีสุดท้ายที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา โดยคาดหวังว่าครูพี่เลี้ยงจะเป็นแบบอย่าง (Role Model) ให้กับครูรุ่นน้อง ซึ่งจะเป็นกระบวนการเรียนรู้จรรยาบรรณวิชาชีพภาคปฏิบัติการในสนามของวิชาชีพอย่างแท้จริง มิใช่การบอกความรู้หรือการท่องจำจรรยาบรรณวิชาชีพ คุรุสภาคาดหวังในการฝังแนวปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูสู่กลังสู่จิตวิญญาณของบุคคลที่เป็นครูและกำลังจะเป็นครูในอนาคต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kruekam-ai (2019) ที่พัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา โดยใช้อุปแบบดับเบิลพีไออี (PPIE) ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ขั้นเตรียมความรู้ (Preparing) 2) ขั้นเตรียมวางแผนการนิเทศ (Planning) 3) ขั้นดำเนินการนิเทศการสอน (Implementing) และ 4) ขั้นประเมินผลการนิเทศ (Evaluating)

2. จากผลการทดลองใช้รูปแบบและมีผลการทดลองใช้ดังนี้

2.1 ผลการประเมินทักษะและสมรรถนะการปฏิบัติการสอนของนิสิตในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรกคือ สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา รองลงมาคือ สามารถจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในกระบวนการนิเทศมีการดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือขั้นเตรียมการ (Preparation) และขั้นปฏิบัติ (Implementation) โดยเฉพาะขั้นปฏิบัติมีการปฐมนิเทศนิสิตครู ครูพี่เลี้ยง ผู้บริหารสถานศึกษาและอาจารย์นิเทศก์จากวิชาเอกและ

วิชาชีพครู ดำเนินการนิเทศทั้งแบบเผชิญหน้า (Face to face) และแบบออนไลน์ (Online) ถึง 4 ครั้งในหนึ่งภาคเรียน มีการจัดสัมมนาระหว่างฝึกประสบการณ์ และปัจฉิมนิเทศเมื่อสิ้นสุดการฝึกประสบการณ์ ด้วยการดำเนินการนิเทศที่เป็นระบบ มีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้อง มีการให้อิสระแก่นิสิตครูในการนำเสนอผลงาน แลกเปลี่ยนระหว่างผู้นิเทศและผู้ถูกนิเทศ ตลอดจนยึดหลักความก้าวหน้าเติบโต คือมุ่งเป้าไปที่การส่งเสริมความก้าวหน้า ความคิดสร้างสรรค์ของนิสิตครู ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน และมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นิสิตครูมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตามข้อบังคับของคุรุสภา สำหรับการนิเทศที่ใช้ทั้งระบบเผชิญหน้าและระบบออนไลน์ เป็นการผสมผสานการนิเทศที่ช่วยเติมเต็มช่องว่างการนิเทศทั้งระยะทาง ประหยัดเวลาและงบประมาณในการนิเทศ ดังที่ Allen, Seaman and Garret (2007) กล่าวว่า การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นช่องทางในการส่งผ่านความรู้และติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนหรือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน การนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการนิเทศจะช่วยเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสะท้อนผลการฝึกประสบการณ์ระหว่างอาจารย์นิเทศก์และนิสิตครูได้ทันต่อความต้องการ และสัมพันธ์กับแนวคิดของ Glickman, Gordon and Ross-Gordon (2010) ที่กล่าวว่า การนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงที่เป็นการให้คำปรึกษาดูแลผ่านการนิเทศแบบพัฒนาการ และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Kruekam-ai (2019) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่าคะแนนเฉลี่ยสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูหลังใช้รูปแบบการนิเทศสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการนิเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการประเมินการจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเอกในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ จัดเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้า รองลงมาคือ การใช้สื่อการเรียนการสอน คล่องแคล่ว และครูส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด อินเทอร์เน็ตหรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นนี้ นิสิตได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนานตนเอง ยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หลักประชาธิปไตย ที่นิสิตสามารถเลือกนำเสนอบทเรียนและมีอิสระในการเสนอความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นิเทศและผู้ถูกนิเทศ ตลอดจนใช้หลักความก้าวหน้าเติบโต มุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายทางการศึกษาที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Satjapiboon, (2017) ที่วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตครู ผลการวิจัยพบว่า นิสิตครูที่ได้รับการนิเทศโดยใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่พัฒนาขึ้น มีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaisen (2019) วิจัยเรื่องการเปรียบเทียบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกระบวนการวิจัยศึกษาบทเรียน พบว่า การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูจำแนกตามเพศมีการพัฒนาสมรรถนะ การจัดการเรียนรู้โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตามตำแหน่ง/วิทยฐานะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจำแนกตามระดับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการประเมินคุณลักษณะความเป็นครู ก่อนและหลังการฝึกปฏิบัติการสอน ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย พบว่า หลังปฏิบัติการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนปฏิบัติการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนิสิตครูได้เรียนรู้จากครูพี่เลี้ยงจากประสบการณ์ในสนามของวิชาชีพอย่างแท้จริง ได้รับการหล่อหลอมบ่มเพาะจิตวิญญาณความเป็นครูจากสถานการณ์จริง ควบคู่กับพัฒนา

ความสามารถทางวิชาการ โดยมีการนิเทศจากอาจารย์นิเทศก์วิชาเอกและวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องภาคเรียนละ 4 ครั้ง ทำให้นิสิตครูมีจรรยาบรรณเป็นไปตามกรอบจรรยาบรรณวิชาชีพและคุณลักษณะบัณฑิต วิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Srisuantaeng and Traimonkolkul (2014) วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของระบบการนิเทศการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สำหรับหลักสูตรครูเกษตร 5 ปี ผลการวิจัยนิสิตครูความรู้ลึกต่อความเป็นครูใน 5 ลำดับ ดังนี้ 1) บุคคลที่เสียสละ อุตสาห 2) ผู้ให้ความรู้ ปัญญาและประสบการณ์สิ่งที่ดี 3) ผู้ประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่คนในสังคมชุมชนบุคคล 4) ผู้หวังดีต่อนักเรียน และ 5) ผู้สร้างคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม เป็นคนดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pargudtong (2018) วิจัยเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาในครั้งนี้ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูของนิสิต ซึ่งมีกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นรู้ ขั้นเร่ง ขั้นรู้ และขั้นแลง 2) ผลการทดสอบวัดผลการเรียนรู้รายวิชาการพัฒนาหลักสูตรพบว่า นิสิตมีผลการเรียนรายวิชาการพัฒนาหลักสูตรในระดับดีเยี่ยม (31.06%) รองลงมาคือ ระดับดีมาก (29.28%) และระดับดี (15.02%) ของผู้เรียนทั้งหมด ตามลำดับ โดยรวมพบว่า นิสิตมีผลการเรียนรู้ในระดับดีขึ้นไป (75.36%) ของผู้เรียนทั้งหมด

3. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการการใช้รูปแบบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนารูปแบบนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและการนิเทศอย่างรอบด้าน ตลอดจนได้ใช้ข้อมูลพื้นฐาน แนวทางการนิเทศจากการปฏิบัติงานจริง รูปแบบที่พัฒนาขึ้นผ่านการยกร่างและประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีการนำไปทดลองใช้ ปรับแก้ไขให้เหมาะสม ทำให้รูปแบบมีองค์ประกอบที่ครอบคลุมสอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนิสิตหลักสูตรควบ 2 ปริญญา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pimpok et al. (2020) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศติดตามและประเมินความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) ทิศทางการพัฒนาความสามารถในการวิจัย 2) กระบวนการพัฒนาความสามารถในการวิจัย และ 3) การประเมินผลการพัฒนาความสามารถในการวิจัยโดยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจากข้อมูลเชิงประจักษ์ในเชิงของการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่ทั้งหมด มีคุณภาพด้านอรรถประโยชน์ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

สรุปร

โดยสรุปผลการวิจัย 1) นิสิตที่จบการศึกษาตามหลักสูตรนี้จะได้รับวุฒิดการศึกษ 2) ปริญา แนวทางในการนิเทศใช้การนิเทศแบบเผชิญหน้า ร่วมกับการนิเทศออนไลน์ (Face to face & Online) 2) รูปแบบการนิเทศที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ 3) ผลการทดลองใช้นิสิตมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูตามเกณฑ์คุรุสภา 4) ครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์มีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่พบว่า การพัฒนาการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตปริญญาตรีหลักสูตร ควบ 2 ปริญญา มหาวิทยาลัยพะเยา สามารถพัฒนาสมรรถนะของนิสิตครูหลักสูตรปริญญาตรีควบ 2 ปริญญาให้มี มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพได้ จึงมีข้อเสนอแนะการนำ ผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

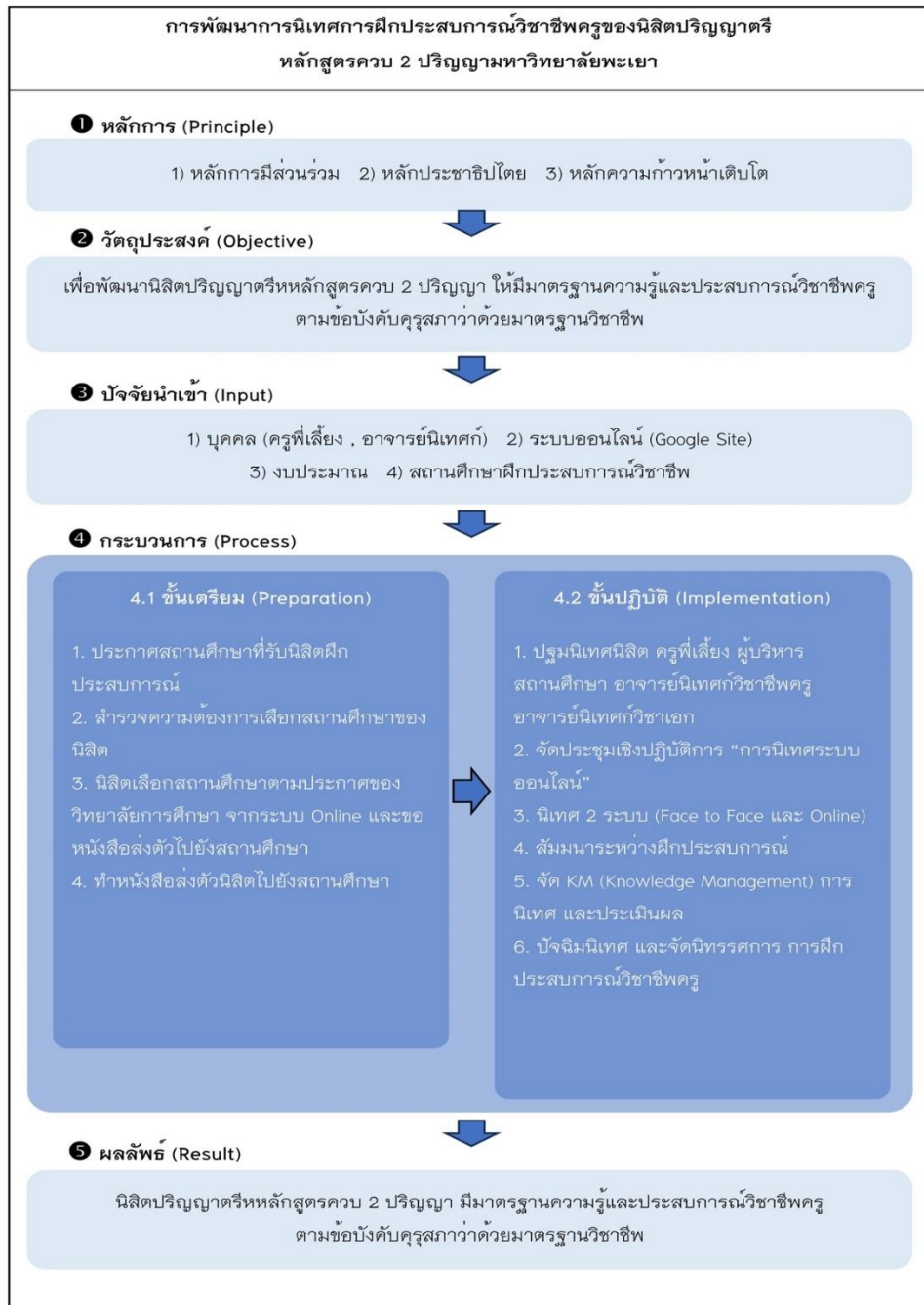
1. ผู้บริหารระดับคณะต้องมีความเข้าใจในระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อำนวยความสะดวกในการ นิเทศ การจัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตลอดจน ควบคุมคุณภาพ ดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรปริญญาตรีควบ 2 ปริญญาให้เป็นไปตามมาตรฐานของสภา วิชาชีพ
2. ผู้บริหารระดับคณะ ควรมีโครงการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้นิเทศก์ที่มาจากคณะร่วมผลิต เพื่อให้เห็นใจในศาสตร์ของครู และรับรู้การดำเนินการพัฒนานิสิตครูโดยเฉพาะทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการ สื่อสารตามมาตรฐานวิชาชีพครู
3. ผู้บริหารระดับคณะ ระดับมหาวิทยาลัย ควรให้ความสำคัญกับการสร้างทัศนคติในการใช้เทคโนโลยี สมัยใหม่ในการนิเทศ การจัดประชุมปฏิบัติการเพื่อเพิ่มทักษะ (up skill) การใช้แอปพลิเคชัน (Application) เพื่อให้ สามารถใช้ประโยชน์จากการลงทุนด้าน Devices ได้อย่างคุ้มค่า

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ในการนิเทศที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ เพื่อให้ได้นวัตกรรมการนิเทศที่เหมาะสมกับโลกยุคพลิกผัน
2. ควรศึกษาวิจัยขยายผลการศึกษเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้รูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูของนิสิตปริญญาตรีหลักสูตรควบ 2 ปริญญา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปยังกลุ่มครูพี่เลี้ยง และผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ด้วยการพัฒนาการนิเทศการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูของนิสิตปริญญาตรี หลักสูตรควบ 2 ปริญญา ดังภาพ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนิสิตปริญญาตรีหลักสูตรควบ 2 ปริญญา มหาวิทยาลัยพะเยา

Figure 1 The Development of Teacher Professional Training Experience Supervision of Students in a Dual-Bachelor Degree Program, University of Phayao.

From: Author

6) ปัจจัยนิเทศและจัดนิเทศการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (นิสิต, อาจารย์นิเทศก์วิชาชีพครู, อาจารย์นิเทศก์วิชาเอก)

5. ผลลัพธ์ (Result)

นิสิตปริญญาตรีหลักสูตรควบ 2 ปริญญา มีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ

References

- Allen, I. E., Seaman, J., & Garrett, R. (2007). *Blending In: The Extent and Promise of Blended Education in the United States*. The Sloan Consortium: The United States of America.
- Announcement of the Ministry of Education on the Standards for Bachelor's Degree Qualifications in Education (5-year Curriculum). (2019, March 6). *Royal Gazette*. Volume 136, Special Issue 56, Section 56.
- Announcement of the Ministry of Education on the Guidelines for Dual-degree Administration for Undergraduate Programs in Thai Universities B.E. 2552. (2009, June 19). *Royal Gazette*. Volume 126, Special Issue 86, Section 86.
- Arjinsamachan, C. (2007). *New Teaching Supervision*. Chongcharoen Printing.
- Briggs, T.H., & Justman, J. (1952). *Improving Instruction Through Supervision*. Macmillan.
- Burton, W.H., & Bruckner, L.J. (1955). *Supervision: A Social Process* (3rd ed.). Appleton.
- Chaisen, M. (2019). *Comparing Teacher Competency Development in Learning Management of Schools under Local Administrative Organization by Classroom Research Approach* [Doctor Ph.D. Thesis in Research, Assessment and Educational Statistics, Burapha University].
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies*. Cornell University Press.
- Educational Teaching Practicum Section. (2021). *Evaluation Report on Teacher Professional Practicum*. Graduate Program. School of Education, University of Phayao.

- Kruekam-ai, W. (2019). The Development of Supervision Model for Field Experience Student Teachers to Improve Instructional Competency that Enhances Thinking Skills of Elementary School Students. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and Arts)*, 3(1), 139–158. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/6961>
- Laoriendee, W. (2017). *Teaching Supervision*. Curriculum and Supervision Program. Silpakorn University.
- Laoriendee, W. (2010). *Teaching Techniques and Supervision*. Nakhon Pathom. Project Promoting Textbook and Teaching Materials Production. Faculty of Education. Silpakorn University.
- Nopparak, S. (2019). Pre-service Teaching Practicum Experience Development Model: Case study of Dual Bachelor's Degree Program, University of Phayao. *The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal (GTHJ.)*, 24(2), 10–27. https://research.kpru.ac.th/Journal_HSS/journal/6092020-02-12.pdf
- Pajak, E. (1990). Identification of Dimensions of Supervisory Practice in Education: Reviewing the Literature. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED320285.pdf>
- Pargudtong, P. (2018). Development of Teacher Professional Characteristics of Student Teachers in the Faculty of Education Bansomdejchopraya Rajabhat University. *STOU Education Journal*, 1(11), 212–225. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/edjour_stou/article/view/131352
- Pimpok, K., Samuttai, R., Phuvipadawat, S., & Srisook, K. (2517). Model of Supervision Monitoring and Evaluation Capabilities in Research to Develop Teaching and Learning of Student Teachers. *Journal of MCU Social Science Review*, 6(3), 172–186. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jssr/article/view/245661>.
- Satjapiboon, S. (2017). The Development of a Teacher Professional Experience Supervision Model to Enhance Instructional Competency for Pre-service Teacher. *Journal of Education Research. Faculty of Education. Srinakharinwirot University*, 11(2), 177–192.
- School of Education, University of Phayao. (2021). *Handbook of Teacher Professional Practicum*. School of Education, University of Phayao.

- Srisuantaeng, S., & Traimonkolkul, P. (2014). Efficacy of Supervision System for Research-based Professional Internship at Schools for Five-year Program Agriculture Teachers. *Kasetsart Journal of Social Sciences*, 32(2), 265–276. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/kjss/article/view/246739>
- Stofle and Hamillton. (2008). *Online Supervision for Social Workers*. <http://www.ocialworker.com/onlineesu.htm>
- Stokes, A. (2008). *Supervision in Cyberspace*. http://counselingatwork.org.uk/journal_pdf/acw_winter06_b.pdf.
- Thammawithikul, A. (2009). *Introduction to Educational Supervision*. <https://panchalee.wordpress.com/2009/03/30/supervision/>
- Teachers Council of Thailand. (2020). *Documents for the Meeting Clarifying the Implementation of the Process of Promoting the Learning Community Process Professional Ethics to Develop Professional Ethics Through the Information Technology System (E-PLC) for the Year 2020*. Teachers Council of Thailand.
- The Teachers and Educational Personnel Council Act B.E. 2546. (2003, June 11). *Royal Gazette*. Vol. 120, Special Issue 52.
- University of Phayao. (2018). *Announcement of University of Phayao on the Guidelines for Dual-degree Teacher Education Program*. University of Phayao.